

คิดแบบประภาส : Creativities Unfold 08 Connecting Dots: Day 1 Culture: 031008

สถาปนิกทุกสาขาวิชาชีพและผู้จบการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมล้วนแล้วแต่ได้รับการยอมรับว่าเป็นนักคิดด้วยมาตั้งแต่ร่ำเรียนกันในรั้วมหาวิทยาลัย และต่อมาในการปฏิบัติวิชาชีพของตนเองการใช้ความคิดเพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างการทำงาน ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานและวิธีการแก้ปัญหาให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้มากที่สุด วิธีคิดของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นสถาปนิกทุกสาขาถือเป็นสิ่งที่นำมาเผยแพร่เป็นแนวทางให้สังคมวิชาชีพได้ศึกษาและต่อยอดความคิด อันจะเป็นผลเชิงบวกต่อวิชาชีพในภาพรวมต่อไป

บันทึกและต่อยอดความคิดจากการบรรยายของคุณประภาส ชลศรานนท์ ในงานสัมมนาประจำปีของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) Creativities Unfold'08 Connecting Dots เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2551

คุณประภาสเริ่มต้นการบรรยายเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จากการทบทวนประสบการณ์ของตนเองว่า ลักษณะความคิดของมนุษย์ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตและการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ในชีวิตของเราสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

- **คิดแบบเป๊ะ เป๊ะ** : เป็นความคิดที่มีกรอบ มีบรรทัดฐานชัดเจนแน่นอนหรือมีความตรงเป๊ะ เป็นความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของตรรกะ ทฤษฎี หรือความเป็นเหตุและผล ดังนั้นข้อมูลจากความคิดแบบเป๊ะ เป๊ะ จะมีการแบ่งแยกชัดเจนระหว่างความผิดและความถูกต้อง หรือเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง สำหรับความคิดในลักษณะนี้ในทางทฤษฎีทางความคิดก็คือ Logic Thinking (ผู้เขียน)

ตัวอย่างของความคิดแบบนี้ คือ เราสามารถบอกได้อย่างมั่นใจว่า สุนัข หรือ แมว มีสี่ขาอย่างแน่นอน หรือ ถ้าเราไปฆ่าคนตายก็ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย เป็นต้น

- **คิดแบบกะ กะ** : เป็นความคิดเกิดจากการคาดเดา กะเกณฑ์ ประมาณการในชีวิตประจำวันของเรา โดยอาศัยการเชื่อมโยงประสบการณ์ที่เราเคยประสบมา หรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง (หรือบางทีอาจไม่เกี่ยวข้องก็ได้ แต่มีผลต่อความคิดในประเด็นดังกล่าวได้-ผู้เขียน) ข้อมูลที่ได้จากความคิดแบบกะ กะ จะนำไปในลักษณะเพื่อขาดเพื่อเหลือและไม่ตายตัวเท่าใดนัก เรามักใช้ความคิดลักษณะนี้เพื่อทำนายหรือบ่งบอกสถานการณ์ที่จะกระทำหรือเกิดขึ้นในอนาคตได้

ตัวอย่างของความคิดนี้ เช่น เวลาเราจะไปซื้อของในตลาดสด เราก็จะกะ กะ หรือประมาณว่าเราน่าจะซื้ออะไรบ้างแล้วก็นำเงินไปเพื่อให้พบกับสิ่งของที่เราจะซื้อ โดยมีประสบการณ์ที่เราเคยไปตลาดในอดีตเป็นพื้นฐานว่าควรนำเงินไปจำนวนเท่าใด (ผู้เขียน)

- คิดแบบทางเลือก : ถือเป็นจุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์ เพราะความคิดแบบทางเลือกจะไม่ถูกจำกัดแค่หนึ่งหรือสอง แต่อาจมีได้หลายลักษณะหรือหลายรูปแบบ ความคิดลักษณะนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลหรือรูปแบบการแก้ปัญหาที่อยู่บนพื้นฐานของจินตนาการหรือการสร้างสรรค์ เพราะจะไม่มีกรอบที่ตายตัวชัดเจน แต่จะเป็นการคิดเพื่อให้เกิดความคิดแตกแขนงต่อเนื่องไปได้ จุดเริ่มต้นของความคิดแบบทางเลือกที่เราคุ้นเคยคือ การตั้งคำถามต่อสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสิ่งที่เราประสบอยู่ในชีวิตประจำวันว่า จริงๆ แล้วต้องเป็นอย่างไรหรือไม่ จะมีวิธีอื่นหรือรูปแบบอื่นได้ไหม อย่างไรก็ตามสำหรับความคิดในลักษณะนี้ในทางทฤษฎีทางความคิดก็คือ ความคิดเชิงวิพากษ์ หรือ Critical Thinking หรือ ทฤษฎีแห่งความน่าจะเป็น (Probability) (ผู้เขียน)

ตัวอย่างของความคิดแบบนี้ เช่น ถ้าบ้านเราอยู่ที่สุทธารแล้วจะไปเรียนที่จุฬาฯ จะมีวิธีการเดินทางในลักษณะใดได้บ้าง คำตอบก็คือเราสามารถทำได้หลายวิธีทั้งรถเมล์ รถไฟฟ้า แท็กซี่ รถสามล้อ หรือแม้แต่จะใช้หลายวิธีผสมกันก็ได้ ซึ่งก็ล้วนแล้วแต่พาเราไปสู่จุดหมายได้ทั้งสิ้น (ผู้เขียน)

ความคิดทั้ง 3 ลักษณะนี้ดูแล้วมีรูปแบบ และวิธีการคิดที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน รวมทั้งความคิดแต่ละแบบดูเหมือนจะไม่มีมีความเกี่ยวข้องกันเท่าใดนัก แต่ในความเป็นจริงเราต้องใช้ความคิดทั้ง 3 รูปแบบนี้อย่างสอดคล้องสัมพันธ์กันอยู่เสมอๆ ทั้งในการดำเนินชีวิตการทำงาน หรือการตัดสินใจต่างๆ ในชีวิตประจำวัน อย่างเป็นอัตโนมัติ เพียงแต่เรื่องบางเรื่องเราอาจใช้ความคิดแบบที่หนึ่งหรือสอง หรือสามเป็นปัจจัยหลัก บางเรื่องเราอาจใช้สองวิธีผสมกัน หรือบางทีก็ใช้ทั้งสามวิธีผสมกันไปก็เป็นได้ โดยผู้ที่เลือกใช้วิธีการคิดที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ ย่อมสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และรวดเร็วทันทั่วทั้งที่ (ผู้เขียน)

7 วิธี...ตีหิน (เพื่อจุดประกายไฟแห่งการสร้างสรรค์)
ในประเด็นต่อมา คุณประภาสได้กล่าวถึงกระบวนการ

และขั้นตอนแห่งความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ โดยเริ่มต้นจากความคิดที่ว่าจุดประกายไฟแห่งจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ในแบบที่สาม จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้ามนุษย์ไม่มีความคิด 2 แบบแรกคือ คิดแบบเี๊ะ เี๊ะ และคิดแบบกะ กะ เป็นตัวสนับสนุน เพราะเราต้องใช้

ข้อมูลพื้นฐานหรือข้อเท็จจริงเป็นฐานสั่งสมเพื่อสร้างองค์ความรู้หรือสิ่งสร้างสรรค์ใหม่ให้เกิดขึ้นได้

ทั้งนี้คุณประภาสได้เปรียบเทียบวิธีการสร้างความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นในลักษณะเดียวกับการตีหินเพื่อให้เกิดประกายไฟ สำหรับใช้งานใดๆ ก็ตาม เราก็ต้องมีเชื้อเพลิงที่ดีเป็นตัวช่วยให้ไฟที่เกิดขึ้นลุกโชนต่อเนื่องสำหรับใช้งานต่อไปได้

หลังจากนั้น คุณประภาสได้นำเสนอวิธีการคิดสร้างสรรค์ 7 รูปแบบโดยตั้งชื่อตามแนวคิดการจุดประกาย ไฟว่า **7 วิธีตีหิน** เพื่อให้เกิดไฟแห่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1) ทำลายกรอบลวงตา คุณประภาสเริ่มต้นจากการให้ผู้ฟังทดลองทำแบบฝึกหัดที่เราอาจคุ้นเคยกันดี คือ การลากเส้นตรงจำนวน 4 เส้นให้ผ่านจุดทั้ง 9 จุด ที่เรียงกันเป็นกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส โดยทั่วไปแล้วเราจะทำตามเงื่อนไขดังกล่าวไม่ได้ด้วยการลากเส้นเพียง 4 เส้น เพราะเรามักพยายามลากเส้นแนวตั้ง แนวนอน หรือแนวทแยงให้ผ่านจุด (ซึ่งทำอย่างไรก็ทำไม่สำเร็จ) ให้เส้นเหล่านั้นอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมสมมุติที่ตาเรารับรู้อยู่ แต่หากดูในภาพเฉลยแล้วจะพบว่า ถ้าเราลากเส้นให้เลยกรอบสมมุตินั้นออกไปเพียงเล็กน้อยเราจะสามารถลากเส้นผ่านจุดทั้ง 9 จุดนั้นอย่างง่ายดาย เพียงแต่เราตีกรอบสี่เหลี่ยมลวงตาที่ขึงจุดต่างๆ ไว้เท่านั้นเอง

ประเด็นสำคัญของวิธีการนี้คือ เมื่อเราต้องการคิด หรือสร้างสรรค์สิ่งใดขึ้นมา เราไม่ควรนำความคิดของเราไปติดกับดักแห่งความเคยชิน หรือยึดติดกับสิ่งที่เรายึดถือหรือปฏิบัติต่อๆ กันมา โดยไม่พิจารณาถึงความ

เป็นจริงหรือการเปลี่ยนแปลงของบริบท เพราะเมื่อเราปฏิบัติซ้ำๆ ไปทุกครั้ง ทุกวันๆ ย่อมไม่เกิดสิ่งใหม่ๆ ขึ้นได้อย่างแน่นอน

คุณประภาสได้นำเสนอประเด็นของกรอบความคิดที่น่าสนใจอีกประการว่า การสร้างความคิดสร้างสรรค์ไม่จำเป็นต้องอยู่นอกกรอบเสมอไป (ซึ่งต่างจากข้อมูลที่เคยรับทราบจากข้อมูลหรือคำกล่าวของนักคิดสร้างสรรค์อื่นๆ ว่า ต้องคิดนอกกรอบ-ผู้เขียน) เพียงแต่เราต้องขยายกรอบความคิดของเราให้กว้างใหญ่มากขึ้นกว่าที่เราเคยคิดหรือเคยรับรู้มา ซึ่งจะทำให้เราสามารถคิดหรือปฏิบัติได้มากกว่าที่เคยคิดหรือปฏิบัติมา โดยกรอบเหล่านี้กลับจะเป็นบรรทัดฐานให้เราใช้คิดสร้างสรรค์ต่อไปได้ง่ายขึ้นมากกว่าการเริ่มต้นโดยปราศจากกรอบหรือบรรทัดฐานใดๆ โดยอิสระ

คุณประภาสได้ยกตัวอย่าง การพัฒนารถไฟชินคันเซ็นในประเทศญี่ปุ่น ที่ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการเดินทางให้รวดเร็วยิ่งขึ้นด้วยการติดเครื่องยนต์ที่หัวรถจักรทุกโบกี้เพื่อให้รถจักรทุกคันวิ่งไปพร้อมๆ กัน แทนที่จะเป็นการให้หัวขบวนรถจักรลากโบกี้ที่ตามมาหลายๆ โบกี้เพียงลำพังคันเดียว หรือกรณีร้านค้าของชำรุธธรรมดาๆ ชื่อ จี๋ฉ่อย บริเวณตลาดสามย่านที่สามารถหาสินค้าทุกอย่างที่ลูกค้าต้องการมาได้โดยไม่มีกรอบกำหนด จนมีลูกค้าชอบมาลองของให้หาสินค้าแปลกๆ มาให้เป็นประจำ

2) มองย้อนศร ประเด็นสำคัญของวิธีการนี้คือ การมองปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการคิดในแง่มุมมองอื่นให้แตกต่างจากที่เคยเห็นหรือเคยประสบมา แนวคิดนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่เราค้นเคยหรือเคยอ่านพบเจอในหนังสือ ด้วยคำว่า การคิดสร้างสรรค์ต้องมีความคิดต่าง หรือความคิดต่างต่างนั่นเอง ข้อดีของแนวทางนี้คือ เมื่อเราไม่คิดหรือกระทำตามสิ่งที่เคยประพุดติหรือปฏิบัติต่อๆ กันมาตามความเคยชินหรือขนบธรรมเนียมปฏิบัติ เราย่อมมองเห็นสถานการณ์ปัญหาในแง่มุมมองใหม่ที่เกิดขึ้นจากการมองย้อนกลับไปสู่สภาพความเป็นอยู่เดิมว่าต้องเป็นอย่างนั้น หรือไม่ถ้าไม่เป็นแบบนี้จะเป็นไปในลักษณะใดได้บ้าง และจากจุดที่มองย้อนกลับไปนี้จะสามารถนำเราไปสู่กระบวนการหรือกรรมวิธีในการแก้ไขปัญหารูปแบบใหม่ได้ในที่สุด

คุณประภาสได้ยกตัวอย่างวิธีการคิดแบบมองย้อนศรผ่านการตั้งชื่อ Brand “Muji” ในประเทศญี่ปุ่น ที่มีคำแปลว่า ไม่มี Brand แต่สินค้าของ Muji ก็ได้รับความนิยมจากลูกค้าทั่วโลก หรือแม้แต่ตัวอย่างการแสดง Silent Concert ในเมือง New York ด้วยการไม่เล่น

(ตัวโน้ต) เป็นเสียงเพลงแต่อย่างไร นักดนตรีเพียงแต่เล่นตัวโน้ตหยุด เพื่อให้เกิดความเงิบขึ้นในการแสดง และให้ผู้ชมตระหนักถึงความสำคัญของความเงิบในเมืองใหญ่ที่มีเสียงดังมากมายและหลากหลายจนแทบฟังไม่ได้ศัพท์สำเนียงใดๆ แม้แต่เสียงของตัวเอง

สำหรับในงานเขียนเพลงคุณประภาสก็ได้ใช้แนวคิดมองย้อนศรผ่านการเขียนเพลงสองเพลงคือ รักเป็นดังต้นไม้ ซึ่งกล่าวถึงความเจริญงอกงามของความรักที่ปลูกเลี้ยงให้สวยงามได้ โดยได้แรงบันดาลใจแบบกลับด้านจากการได้ยินเสียงเพลงฝันสลาย ที่กล่าวถึงความแตกสลายของความรัก หรือตัวอย่างจากเพลงต้นชบา กับคนตาบอด ที่กล่าวถึงศักยภาพชื่นชมความงดงามของต้นชบาด้วยหัวใจของคนตาบอด ซึ่งได้แรงบันดาลใจแบบย้อนกลับจากการอ่านบทกลอนที่ว่าฟังถึงความน่าสงสารของคนตาบอดที่ไม่อาจชื่นชมความสวยงามของต้นชบาและดอกชบาได้

3) นามยอก เอาหนามบ่ง ปัญหาที่เราคิดว่าเป็นปัญหา เมื่อพิจารณาแล้วอาจแก้ไขได้ยากหรือไม่สามารถแก้ไขได้ เราอาจลองนำเอาตัวปัญหานั้นมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหานั้นเสียเลย ก็อาจเป็นวิธีที่สร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพก็เป็นได้ วิธีคิดแบบนี้ตรงกับคำกล่าวที่ว่า “ถ้าสู้ไม่ได้ ก็ไปเป็นพวกมันเสียเลย” หรือใช้พิษมาแก้พิษในลักษณะเดียวกับการใช้เซรุ่มแก้พิษงู ซึ่งตัวเซรุ่มนั้นก็ทำมาจากพิษงู (ผู้เขียน)

ตัวอย่างการแก้ปัญหาด้วยวิธีคิดแบบนี้ ได้แก่ การใช้น้ำแข็งที่ผอมอยู่ทั่วไปในซังโลกเหนือนมาเป็นวัสดุทำบ้าน Igloo ของชาวเอสกิโม หรือจุดเริ่มต้นของกระดาษ Post It ที่เริ่มต้นจากความล้มเหลวในการผลิตกระดาษที่มีกาวด้านหลังเหนียวแน่นมากที่สุด จนกลายมาเป็นกระดาษบันทึกข้อความเตือนความจำที่ลอกทิ้งได้ง่ายเมื่อไม่ใช้งาน

4) อย่ามองข้ามเรื่องเล็กน้อยตัว การเปิดเสาะอากาศแห่งการรับรู้และการเปิดโลกทัศน์ของตัวเองในการรับรู้ รับเห็น และรับทราบข้อมูลต่างๆ ทั้งเรื่องเล็กเรื่องใหญ่รอบตัวเรา เพื่อเป็นฐานความรู้ของตัวเองจะนำมาซึ่งการจุดประกายความคิด (ปิ๊ง! แวบ! หรือ Intuition – ผู้เขียน) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง กับปัญหาและสถานการณ์ที่ประสบอยู่ได้ และบางทีจากข้อมูลที่เรารับรู้ในประเด็นหนึ่งอาจนำไปสู่ความคิดใหม่ในอีกสถานการณ์หนึ่งก็เป็นได้

คุณประภาสยกตัวอย่างจากจุดเริ่มต้นของเกมแฟนพันธุ์แท้ ให้เป็นกรณีศึกษาว่าเริ่มจากวงสนทนา

ของเพื่อนๆ ในกลุ่มที่พูดคุยซักถามกันเกี่ยวกับนักฟุตบอล ที่มีลิวอร์ฟูลในประเด็นรายละเอียดย่อยๆ ที่คาดไม่ถึง หรือไม่คิดว่าจะเป็นปัญหาได้อย่างสนุกสนาน ทั้งนี้ หลักการสำคัญของวิธีคิดแบบนี้คือ การสะสมและ สังสม ข้อมูลในหลากหลายรูปแบบด้วยวิธีการอ่าน พูดคุย ฟัง ไว้ให้มากเพียงพอที่จะนำไปใช้งานได้ทันที ที่ต้องการ หรือการสังเคราะห์ให้เกิดข้อมูลใหม่จาก ฐานข้อมูลที่เรามีอยู่ในตัวเองโดยที่เราไม่รู้ตัว

5) จับคู่ผสมพันธุ์ การนำวิธีการแก้ปัญหาสองเรื่องขึ้นไป ที่ไม่น่าจะนำมาใช้ร่วมกัน ผสมผสานกัน หรือ Mix & Match ได้อย่างเหมาะสม วิธีการนี้อาจนำไปสู่วิธีการ แก้ปัญหาหรือรูปแบบความคิด (พันธุ์) ใหม่ที่สร้างสรรค์ กว่าของเดิมได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามการ ผสมผสานกันนี้ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไป ได้และความเป็นเหตุผลเป็นหลัก

ตัวอย่างของวิธีการคิดแบบนี้ คุณประภาสได้ยก ตัวอย่างการให้บริการคลินิกทำฟันในประเทศญี่ปุ่นที่ ให้บริการนัดเข้าเพื่อลดความเครียดของลูกค้าขณะรับ บริการกรอฟันและซูดหินปูน ซึ่งได้รับความนิยมเป็น อย่างดี

6) สมมตินะ..สมมติ คุณประภาสกล่าว่วิธีการนี้จะเป็น รูปแบบที่ตนเองนำมาใช้มากที่สุดในงานเขียนหนังสือ โดยการสมมติเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือ สถานการณ์นั้นว่า ถ้าเกิดเหตุแบบนี้แล้วจะมีผล อย่างไรหรือมีผลอย่างไรในหลายรูปแบบที่ต่างกันไป วิธีการนี้ถือได้ว่าจะช่วยพัฒนาศักยภาพแห่งจินตนาการ ของตนเองได้อย่างเต็มที่และตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล และเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือสถานการณ์นั้นการ สมมติจะทำให้เราสามารถคิดค้นเรื่องราวที่ต้องการได้ ด้วยการพาความคิดให้หลุดออกมาจากกรอบหรือโลก แห่งความเป็นจริง เพราะเมื่อเป็นเรื่องสมมติย่อมทำให้ เราสามารถมองเห็นวิธีการกระทำในลักษณะต่างๆ ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้แต่อย่างใด

วิธีการนี้จะทำให้เราสามารถมองเห็นวิธีการแก้ไขหรือ เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่เป็นการคิดนอกประเด็นหรือไม่ สอดคล้องกับสิ่งที่เราต้องการแก้ไข นอกจากนี้ วิธีการ สมมตินี้ยังใช้ได้ดีกับกระดมสมอง (Brainstorm) ในการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั่วไป เพื่อให้เกิดวิธีการ แก้ไขปัญหาจากหลากหลายแง่คิดและต่างมุมมองกัน ไป ซึ่งเมื่อนำมาสังเคราะห์และประมวลรวมกันอย่าง มีเหตุผลแล้วจะนำไปสู่รูปแบบการแก้ไขปัญหาหรือ แนวความคิดใหม่ได้

7) ซิดไปก่อน เขียนไปก่อน เคยมีคำพูดในละครคอน ถา บัดจุฬารื่อง หอมกรุ่น..ศุลปนนอนแปล ว่า “โใด โใด ใน โลกดิ่วน...ลุยเอา” (ผู้เขียน) คำกล่าวนี้สอดคล้องกับวิธี การนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะหากเรามัวแต่นั่งคิดโน่นคิดนี่ บนจินตนาการของตัวเอง บางทีก็อาจไม่มีผลลัพธ์ออก มาในความเป็นจริงได้แต่อย่างใด ดังนั้นวิธีการที่ดีที่สุด อย่างหนึ่งคือ การเริ่มต้นทำหรือซิดๆ เขียนๆ ให้เกิดภาพ เกิดตัวหนังสือ หรือแม้แต่ทำออกมาเป็นวิธีการแก้ไขที่ เราคิดอยู่ในสมองให้ออกมาเป็นรูปธรรมเสียก่อนแล้ว จากนั้นเราก็ค่อยๆ ชัดเกล้าต้นร่างทางความคิดใน กระดาษนั้นให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่เราต้องการ ที่ละเล็กทีละน้อยจนสำเร็จครบถ้วน

สำหรับวิธีการแบบนี้ จะตรงกับกรคิดแบบร่างอาคาร บ้านเรือนที่คุ้นเคยกันในหมู่สถาปนิกผู้ออกแบบใน กระดาษร่าง โดยแบบร่างนี้จะบันทึกความคิดตั้งต้น ของเราไว้ และแสดงพัฒนาการของความคิดในรูปแบบ ต่างๆ ที่เรามีต่ออาคารบ้านเรือนที่เราออกแบบหรือแก้ไข ปัญหาอยู่จนบรรลุเป็นแบบขั้นสุดท้ายสามารถใช้งานได้ เช่นเดียวกับงานเขียนที่จากจุดต้นร่างความคิดก็ย่อม มีการพูด ซิด แก้ไขต้นฉบับหรือตัวความคิดนั้นไปเรื่อยๆ จนกว่าเราจะพอใจหรือถึงจุดสิ้นสุด (ผู้เขียน)

ส่งท้าย

ในช่วงคำถาม-คำตอบ มีคำถามที่น่าสนใจจากผู้ฟังว่า คิดอย่างไรเกี่ยวกับการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย คุณประภาสตอบแบบตั้งคำถามให้เราช่วยคิดต่อว่า ปัญหาของความเป็นไทยขณะนี้คือ มีการคิดอยู่สอง แบบ คือ เชย กับ ควรเอาไว้บูชาบหนึ่ง ดังจะเห็นได้ จากบางคนไม่ชอบโขนเพราะรู้สึกว่ามันเชย แต่บางคน ที่ต้องการอนุรักษ์โขน จะบอกว่าต้องเอาโขนไว้บหนึ่ง เท่านั้น การนำมาเผยแพร่ต้องมีระเบียบแบบแผน ห้าม ดัดแปลงเด็ดขาด ด้วยวิธีคิดเหล่านี้จึงทำให้วัฒนธรรม ไทยหรือความเป็นไทยดูจะเป็นเรื่องไกลตัวและห่าง ไกลจากสังคมมากขึ้น คุณประภาสได้ยกตัวอย่างจาก ประสบการณ์เริ่มต้นทำรายการ คุณพระช่วย มีปัญหา และคนต่อต้านมาก เพราะคนหัวอนุรักษ์จะบอกว่า โขน หรือวัฒนธรรมของไทยลักษณะนี้จะนำมาทำแบบเล่นๆ ไม่ได้ ต้องรักษารูปแบบเดิมไว้ทั้งหมด เป็นต้น แต่ทางผู้ ผลิตก็ต่อสู้เพื่อเสนอแนวคิดของตัวเองอย่างชัดเจน จน ได้รับการยอมรับในที่สุด ■

บันทึกและต่อยอดความคิดโดย

ผศ.รัชต ชมภูนิช